pottery, and panel stove tiles (Blattkacheln). A 16th–first half of the 17th-century layer was excavated at a depth of 1.25–1.7 m in the test pit and a 15th–first half of the 16th-century layer at a depth of 1.55–1.85 m. Natural soil was reached at a depth of 1.78–1.85 m.

ŽAGARĖ

Atas Žvirblys

Kalkių gatvė 2 ir Tilto gatvė 8

2017 m. Žagarėje (Joniškio r.), sklypuose Kalkių g. 2 ir Tilto g. 8, vandentiekio įvadų ir nuotekų išvadų vietose AC atliko detaliuosius tyrimus. Jų metu iki įžemio ištirtos 2 perkasos (1 pav.). Sklype Kalkių g. 2 ištirta perkasa 1 (5 m^2), o Tilto g. 8 – perkasa 2 (23,3 m^2). Bendras tyrinėtas plotas siekė 28,3 m^2.

Senosios Žagarės vietoje, namo **Kalkių g. 2** aplinkoje 2011 m. kasinėjo V. Juškaitis. Arčiausiai planuotos perkasos ištirta 87,3x1–2,2 m dydžio (119,15 m^2) perkasa 7. Giliau nei 15 cm gylyje joje fiksuotas 40–90 cm storio pilkos žemės sluoksnis su XIX–XX a. radiniais (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 541–544). 2015 m. sklype Kalkių g. 2 vieną šurfą ištyrė E. Simanavičiūtė. Po viršutiniais horizontais 50–60 cm gylyje fiksuotas sluoksnis su XVIII(?)–XIX a. radiniais (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 398–401).

Perkasa 1 ištirta iki 1,85 m gylio (2 pav.). Joje fiksuotas iki 1,7 m storio kultūrinis sluoksnis. Pradėjus tyrimus, visoje perkasoje po velėna buvo 3–7 horizontų XX a. datuojamas 0,65–1,3 m storio kultūrinis sluoksnis. Jame rasta ir ankstyvesnių – XIX a. radinių: Rusijos imperatoriaus Nikolajaus I ½ kapeikos su 1841 m. data, XIX a. porcelianinės pypkės galvutė, puošta Šv. Jurgio, smeigiančio ietį į slibiną, atvaizdu (3 pav.), glazūruotų indų fragmentų ir kt. Po viršutiniais sluoksniais, apie 3x0,5 m dydžio plote perkasos centrinėje dalyje, 0,5–1,7 m gylyje fiksuotas pilkos žemės, maišytos

1 pav. Tirtos perkasos Žagarės miestelio plane: 1 – kultūros paveldo objektų ribos; 2 – 2017 m. tyrinėtos perkasos. A. Žvirblio brėž.

Fig. 1. The excavated trenches in a plan of the town of Žagarė: 1 – boundaries of the cultural heritage objects; 2 – trenches excavated in 2017.

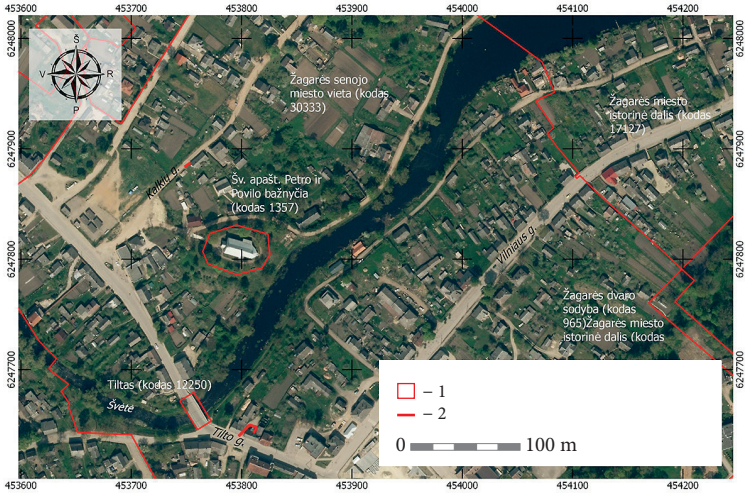

su geltonu smėliu, sluoksnis. Tai neaiškios paskirties perkasimų rezultatas. Jį tiriant išryškėjo 3 duobių kontūrai (2 pav.), kurie į perkasos plotą pateko fragmentiškai, tarpusavyje persidengė. Aptiktos duobės buvo įgilintos iki 1,3–1,7 m nuo esamo žemės paviršiaus. Ištyrus jų užpildus nustatyta, kad duobės yra vienalaikės, užpiltos XIX a. Rastos 2 Rusijos imperatoriaus Aleksandro I kapeikos su nusitrynusia data (pagal kitus požymius galima spėti, kad kaldinta 1810–1814 m.), porcelianinės pypkės galvutė (4 pav.), ruda arba gelsva glazūromis dengtų indų fragmentų ir kt.

Naujosios Žagarės vietoje esančio **Tilto g. 8** namo kieme tirta perkasa 2. Šiame sklype 2016 m. žvalgomuosius tyrimus vykdė D. Jazbutytė. Ji ištyrė 2x1 m dydžio šurfą, 25–40 cm gylyje atidengė 30–45 cm storio maišytą sluoksnį su XIX–XX a. radiniais, giliau fiksavo sluoksnį su XVIII a. radiniais.

Perkasa 2 tirta iki 0,95–2 m gylio nuo esamo žemės paviršiaus (3 pav.). Joje fiksuotas 0,85–1,95 m storio kultūrinis sluoksnis. Perkasos 20,3 m ilgio atkarpoje, tirtoje į ŠR nuo gyvenamojo namo, fiksuoti įvairūs grunto perkasimai, kurie susiformavo statant gyvenamąjį namą, šulinį, įrengiant vietinį vandentiekio tinklą ir kt. Ankstyvesnis nei XX a. II pusė kultūrinis sluoksnis atsidengė tik dviejose 2 ir 3 m ilgio atkarpose, kur 0,5–1,2 m gylyje fiksuotas 3–5 horizontų kultūrinis sluoksnis, pagal pavienius radinius datuotas XVIII–XIX a. I puse. Perkasos 13 m ilgio atkarpoje, buvusioje į ŠV nuo gyvenamojo namo, 20–60 cm gylyje, 5x1 m dydžio plote fiksuotas akmenų grindinys, sudėtas iš 22x15x8; 21x16x9; 13x12x8; 12x11x9; 14x13x9 cm dydžio akmenų. Ištyrus iš karto po grindiniu esančius horizontus nustatyta, kad jis sudėtas XIX–XX a. I pusėje.

Po grindiniu 0,6–1 m gylyje tirtas 20–40 cm storio juodos žemės sluoksnis, kuriame rasta keletas buitinės keramikos fragmentų, lango

2 pav. Perkasa 1 iš PV. A. Žvirblio nuotr.

Fig. 2. Trench 1, as seen from the SW.

3 pav. Perkasa 2 iš ŠR. A. Žvirblio nuotr.

Fig. 3. Trench 2, as seen from the NE.

stiklo šukė ir vinis. Iš radinių išsiskyrė augaliniu ir geometriniu ornamentais puoštos majolikos lėkštės duženos (5 pav.). Sluoksnis pagal surinktus radinius datuotas XVIII a. pabaiga – XIX a. I puse. Po juoda žeme tirtas 1–3 horizontų kultūrinis sluoksnis. Remiantis stratigrafija, jis yra chronologiškai ankstyvesnis, tačiau fiksuotas taip pat iki 1 m gylio. Jį tiriant rasta pavienių radinių: glazūruoto puodelio su ąsa fragmentas, puodyninio koklio pakraštėlis ir vinis.

Perkasos dalyje prie pat Tilto gatvės 0,55–1,95 m gylyje fiksuotas duobės profilis. Duobė paviršiuje buvo ne mažiau kaip 6 m skersmens. Užpildą viršutiniame horizonte (0,55–1,6 m gylyje) sudarė ruda, pilka žemė, maišyta su rausvu moliu, o apatiniame horizonte (0,9–1,95 m gylyje) – rausvas molis su dolomito gabalais. Ištyrus duobės užpildą, rasta buitinės keramikos fragmentų, XVIII a. II puse – XIX a. pradžia datuojamų plokštinių koklių dalių, puoštų reljefiniu ornamentu, taip pat puodyninių koklių fragmentų bei kitos paskirties pavienių smulkių dirbinių. Dalis duobės užpilde surastų indų fragmentų buvo apdegę, taigi tikėtina, kad tyrimų vietoje XVIII a. pabaigoje – XIX a. I pusėje buvo suverstos netoliese likviduoto gaisro liekanos.

Detalieji tyrimai parodė, kad sklype Kalkių g. 2 ankstyviausias kultūrinis sluoksnis datuojamas XIX a., o sklype Tilto g. 8 fiksuoti XVIII–XIX a. pradžia datuojami horizontai. Šie duomenys papildo jau turimas žinias apie Žagarės miesto apgyvendinimo raidą ir buvusią materialinę kultūrą XVIII–XIX a.

Kalkių St. 2 and Tilto St. 8

In 2017, an excavation (two trenches) was conducted on the plot at Kalkių St. 2 (trench 1, 5 m^2) and Tilto St. 8 (trench 2, 23.3 m^2) in Žagarė (Joniškis District, North Lithuania) (Fig. 1). A 0.75–1.7 m thick, 19th–20th-century cultural layer with finds (Fig. 3) was discovered in trench 1 (Fig. 2). The 19th-century layer was found only in a 3 x 0.5 m area at a depth of 0.5–1.7 m in the centre of the trench. Three pit contours, which went down to a depth of 1.3–1.7 m, were recorded at this location. 19th-century finds were discovered in their fill.

In trench 2, a 0.85–1.95 m thick, 18th–early 21st-century cultural layer was recorded (Fig. 4). In a 13 m long segment to the NW of the residential home, an 18th–first half of the 19th-century layer was discovered at a depth of 0.55–1.95 m. A pit contour at least 6 m in diameter was recorded at this location. Fragments of earthenware vessels deformed during firing as well as panel stove tiles (*Blattkacheln*) and a plate (Fig. 5) were found in the pit's fill. The investigation showed that the pit could have been filled in the late 18th–first half of the 19th century. In a 20.5 m long trench segment to the NE of the residential home, 18th–first half of the 19th-century layers had survived fragmentally at a depth of 0.5–1.05 m.

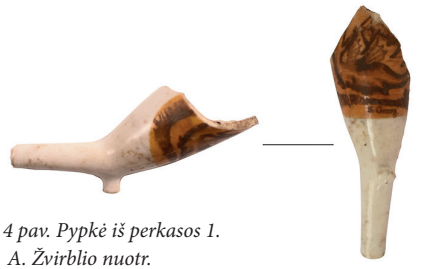

4 pav. Pypkė iš perkasos 1. A. Žvirblio nuotr.

Fig. 4. A pipe from trench 1.

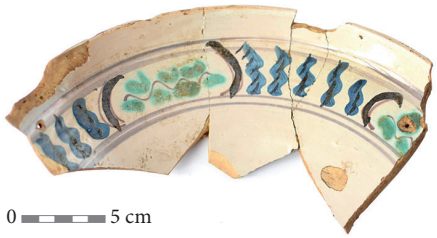

5 pav. Lėkštė iš perkasos 2. A. Žvirblio nuotr.

Fig. 5. A plate from trench 2.